

Zienswijze NAJK

Zienswijze NAJK: Ontwerp-Klimaatplan 2025-2035 Op weg naar een klimaatneutraal Nederland

Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) behartigt de belangen van jonge boeren en tuinders in Nederland. Klimaat en daarmee klimaatverandering houdt ons allen bezig. Wij jonge boeren en tuinders zijn afhankelijk van dit klimaat. Daarom hebben wij er alle baat bij dat we verstandig klimaatbeleid gaan uitvoeren waarmee jonge boeren en tuinders uit de voeten kunnen. Als NAJK denken wij graag mee over dit thema. Wij willen bijdragen aan een duurzame wereld, waarin wij naast een duurzaam bedrijf ook nog een rendabel bedrijf kunnen uitoefenen.

Ontwerp Klimaatplan

NAJK heeft kennis genomen van het Ontwerp Klimaatplan 2025-2035. Met deze zienswijze willen wij namens de jonge boeren en tuinders reactie geven op het ontwerp. Wij willen de volgende zaken aankaarten:

- a. Het Ontwerp Klimaatplan biedt onvoldoende handvatten om toe te werken naar werkbaar en integraal klimaatbeleid.
- b. Het Ontwerp Klimaatplan doet geen uitspraak over de hoeveelheid toegestane restemissie voor landbouw en landgebruik in 2050.
- c. Beleid na 2030 voor landbouw en landgebruik ontbreekt.
- d. Definitie haalbare bedrijfsspecifieke doelen ontbreekt.
- e. Doelsturing kan op vele manieren worden ingevuld. De gekozen logica achter doelsturing voor emissiereductie wordt niet beschreven.
- f. Werk samen met boeren en het bedrijfsleven bij de totstandkoming van en controle op het klimaatbeleid.
- g. Ondersteun specifiek jonge boeren en tuinders in de realisatie van de klimaatopgave.

Hieronder zullen wij de punten verder toelichten:

- a. **Het Ontwerp Klimaatplan biedt onvoldoende handvatten om toe te werken naar werkbaar en integraal klimaatbeleid.**
 - o De klimaat- en energieverkenning 2024 is duidelijk. De kans dat de landbouwsector de gestelde doelen voor 2030 haalt is 5%. Het Ontwerp-Klimaatplan 2025-2035 is de laatste versie die voor 2030 gemaakt wordt. Dat betekent dat wanneer er in dit plan niet goed uitgewerkt staat op welke manier onze sector moet werken aan de klimaatdoelen en op welke manier ze geholpen worden, er voor onze sector geen plan ligt. NAJK neemt hierin doelsturing als voorbeeld. NAJK is groot voorstander van doelsturing en het

geven van haalbare doelen aan boeren en tuinders. Echter moet het proces om te komen tot die doelsturing, het proces waarin doelsturing wordt gemonitord en een doorkijk voor doelsturing na 2030, ook uitgewerkt zijn in het Klimaatplan 2025-2035. Dat is geen zins het geval en dat vindt NAJK niet verstandig.

- Vele agrarisch ondernemers hebben geen weet van de grote opgave die boven hen hangt. Doelsturing met bedrijfsdoelen kan een bijdrage leveren aan de bewustwording. De implementatie laat echter nog op zich wachten. Het zetten van stappen op de korte termijn zonder helderheid over de bedrijfsdoelen is daarmee ingewikkeld.

b. Het Ontwerp Klimaatplan doet geen uitspraak over de hoeveelheid toegestane restemissie voor landbouw en landgebruik in 2050.

- Voor 2030 zijn er indicatieve sectorale doelen gesteld voor emissiereductie. Een punt dat we missen in het Ontwerp Klimaatplan is een uitspraak over de hoeveelheid toegestane restemissie voor landbouw en landgebruik in 2050. Zolang het indicatieve sectorale doel voor 2030 het enige concrete doel is voor landbouw en landgebruik kan een ondernemer niet investeren voor de lange termijn. Het klimaatakkoord van Parijs verplicht Nederland om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Het Ontwerp zegt hier het volgende over:
 - “In 2050 kan de landbouwsector niet klimaatneutraal zijn, maar de emissies zullen wel gereduceerd zijn. Kortom de landbouw en het landgebruik sector vormen de basis van een duurzaam voedselsysteem dat hand in hand gaat met natuur en biodiversiteit.”

Hierin wordt erkend dat landbouw en landgebruik te maken heeft met biogene emissies die niet naar nul gereduceerd kunnen worden. Enkel deze erkenning is niet voldoende voor toekomstperspectief. Ondernemers die investeren in technische innovaties, machines of stallen doen dit voor de lange termijn. Een stal gaat minimaal 25 jaar mee. Dit betekent dat de stal die vandaag gebouwd wordt moet voldoen aan de eisen die in 2050 aan klimaatneutraliteit worden gesteld. Deze eisen zijn afhankelijk van de hoeveelheid restemissies die zijn toegestaan voor landbouw en landgebruik in 2050. Kortom, hier moet in overleg met de sector duidelijk over worden geschept.

- Om in 2050 te kunnen voldoen aan de doelstelling voor klimaatneutraliteit is het van belang dat overige sectoren (zoals industrie en mobiliteit) de restemissies uit landbouw en landgebruik compenseren. Ook deze sectoren hebben duidelijkheid nodig over de exacte compensatiedoelen. Deze opdracht aan hen moet van tevoren vastgesteld worden, zodat hierover geen discussie meer ontstaat. Daarom acht NAJK het noodzakelijk om enerzijds de hoeveelheid toegestane restemissies voor landbouw en landgebruik op te nemen in het Ontwerp Klimaatplan en anderzijds toe te lichten hoe deze restemissie door andere sectoren gecompenseerd dient te

worden.

c. Beleid na 2030 voor landbouw en landgebruik ontbreekt.

- Het klimaatakkoord van Parijs rijkt tot 2050. Het Ontwerp Klimaatplan zet in op doelsturing om de klimaatdoelen voor 2030 op korte termijn te behalen. Of de werkwijze van doelsturing na 2030 wordt voortgezet is onduidelijk. Voor ondernemers is consistent beleid van groot belang. Zoals bij punt b is toegelicht investeren ondernemers voor de lange termijn. Schep duidelijkheid over de inzet van het beleid na 2030 zodat ondernemers dit mee kunnen nemen in de keuzes die ze nu maken voor de lange termijn.

d. Definitie haalbare bedrijfsspecifieke doelen ontbreekt.

- De opgave voor het reduceren van methaan en lachgas voor 2030 is uiterst ambitieus. De maatregelen die op het boerenerf genomen kunnen worden kosten, net als de implementatie van doelsturing, tijd. De haalbaarheid van het sectorale doel is afhankelijk van o.a.:
 - De benodigde tijd om ondernemers duidelijkheid te geven over hun eigen bedrijfsdoel. Immers hoe minder tijd er over blijft voor de ondernemer om stappen te zetten, hoe minder reductie behaald kan worden.
 - Het tijdsfad voor implementatie van doelsturing inclusief monitoring/vastlegging. Reductie van emissies kan wel plaatsvinden, maar als monitoring en vastlegging achter blijft, wordt deze werkelijke reductie onvoldoende meegenomen in de rapportage.
 - De beschikbaarheid en effectiviteit van innovaties en managementmaatregelen.
 - Het animo vanuit de sector voor de vrijwillige beëindigingsregelingen.

Het is nobel om de gestelde doelen door te willen vertalen naar bedrijfsniveau en hier uit te gaan van haalbare doelen. Maar wat we verstaan onder haalbaar en wat de consequentie is als ze niet haalbaar zijn ontbreekt in het Ontwerp Klimaatplan. Wees helder in wat je verstaat onder haalbare doelen, hoe het proces eruit ziet om hier toe te komen en hoe je acteert als de doelen niet haalbaar blijken.

e. Doelsturing kan op vele manieren worden ingevuld, de gekozen logica achter doelsturing voor emissiereductie wordt niet beschreven.

- Het ontwerp Klimaatplan is duidelijk over de keuze voor doelsturing. De invulling van deze keuze is echter nog niet helder. Er wordt aangegeven dat het niet vrijblijvend is en dat alle boeren wat moeten doen. Daarnaast is het uitgangspunt om koplopers de ruimte te bieden en achterblijvers in beweging te krijgen. Creëer duidelijkheid door de invulling van doelsturing

op te nemen in het Ontwerp Klimaatplan, maar doe dit wel samen met de sector. NAJK ziet mogelijkheden om doelsturing als volgt in te richten:

- Stel de emissiereductiedoelstelling per sector vast voor 2030. Belangrijk hierbij is een correcte verdeling tussen de dierlijke sectoren.
 - Bepaal een te verwachten percentage autonome krimp in dieraantallen per sector.
 - Verminder de sectordoelstelling met de te verwachten krimp.
 - Vertaal de overgebleven emissiereductiedoelstelling per sector door naar dierniveau middels een gezamenlijk plan tussen overheid en sector.
 - Pas doelsturing toe a.d.h.v. de doelstelling op dierniveau. Reducties kunnen worden behaald in de hele bedrijfsketen, van voer, management, stalsysteem en aanwending.
 - Beoordeel in 2030 of de landbouw totaal haar doelstelling heeft behaald. Zo ja, dan is het niet nodig om naar het individuele bedrijf te kijken. Zo niet, beoordeel dan de individuele bedrijven op het behalen van de doelstelling. Zij die de reductie behalen laat je ongemoeid/beloon je, zij die de reductie niet hebben behaald worden gehandhaafd.
- Een stok achter de deur is belangrijk voor beweging. Maar maak doelen niet heilig. Duurzaamheid moet een beweging worden die soms meer en soms minder tijd nodig heeft om de doelen te halen in plaats van een doctrine die op voorhand zekerheid vraagt over het behalen van de doelen op vastgestelde tijdstippen ongeacht of deze realistisch zijn of niet. Een grote duurzaamheidsbeweging is belangrijker dan op tijd op het eindstation zijn, want dan komt niemand in beweging. Immers, als buiten jouw schuld om jouw bedrijf de gestelde doelen niet haalt, omdat overheid of markt niet leveren, moet jij dan het veld ruimen om te verduurzamen? Dan durft niemand te bewegen, want eenmaal bewogen betekent dat de normering wordt vastgeklikt zonder enige ruimte van realisme hierin. Doelen blijven belangrijk als meet- en monitoringpunt, maar grootschalige beweging is belangrijker.

f. Werk samen met boeren en het bedrijfsleven bij de totstandkoming van en controle op het klimaatbeleid.

- Werkbaar en integraal klimaatbeleid kan enkel gevormd worden als er afstemming is tussen overheid, boeren en bedrijfsleven. Richt een nieuw samenwerkingsorgaan op die zeggingskracht en medebewind heeft waarin boeren, bedrijfsleven en overheden samenwerken, een productschap 2.0. Deze samenwerkingsvorm is een verbeterde en vernieuwde vorm van het eerdere productschap. Vergroting van de (collectieve) uitvoeringskracht is nodig. Dit wordt een cockpit waarin boeren, bedrijfsleven en overheden kunnen controleren welke duurzaamheidsinvesteringen door de markt

betaald worden en welke niet, zodat hier vanuit ofwel de overheid een stimulanis komt ofwel de doelstelling wordt aangepast. Verbeter bestaande samenwerkingsorganen middels het geven van maximale ruimte voor het afsluiten van algemeen verbindend verklaringen. De cockpit bepaalt tevens het tempo waarin duurzaamheidsdoelen gehaald moeten worden. Dit kan soms sneller en soms langzamer gaan, omdat de realiteit weerbarstig is en niemand gehouden is tot het onmogelijke.

g. Ondersteun specifiek jonge boeren en tuinders in de realisatie van de klimaatopgave.

- Jonge boeren en tuinders hebben financieel een zwakke positie in de verduurzaming. Ze staan aan de vooravond van de bedrijfsovername, zitten er middenin of hebben het bedrijf net overgenomen. Budget voor innovatie, managementmaatregelen of extensivering is lastig te verkrijgen. Schenk aandacht aan de jonge boer en tuinder door deze doelgroep extra te ondersteunen als het gaat om het nog te ontwikkelen stimulerend pakket voor innovatiemaatregelen.

Conclusie

De jonge boeren en tuinders willen hun passie en hun bedrijven voortzetten. Maak met hen perspectief door werkbaar en integraal klimaatbeleid op te stellen in afstemming met de sector en het bedrijfsleven. Willen we met elkaar echt stappen zetten in de klimaatopgave, dan is het van belang dat er een klimaatplan 2025-2035 komt die duidelijk maakt hoe we concreet als sector toe kunnen werken naar de doelstellingen voor 2030 en 2050 zonder als ondernemer aan het onmogelijke gehouden te worden.